

PRAKSISOVERSIGT · STATSFORFATNINGSRRET

Praksisoversigt over folketingsvalg: valgret, valgbarhed, mandatfordeling og valgets prøvelse

Grundlovens §§ 28-33 og folketingsvalgloven i praksis – fra valgliste til Folketingets prøvelse af valget

Version 2 · Opdateret 7. sep. 2026 · 12 afgørelser · 2010-2024

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Valg til Folketinget hviler på et smalt, men tæt reguleret retsgrundlag: grundlovens §§ 28-33 fastlægger valgret, valgbarhed, valg måde, valgperiode og prøvelsen af valgets gyldighed, mens folketingsvalgloven (lovbekendtgørelse nr. 1137 af 22. september 2025) udmønter reglerne om valglister, opstilling, mandatfordeling og valgklager. Domstolspraksis på området er meget sparsom – de retlige linjer trækkes i stedet af Folketingets eget Udvalg til Prøvelse af Valgene, af Valgnævnet, af Indenrigs- og Sundhedsministeriets valgvejledning og – for menneskeretsspørgsmålene – af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, der i Strøbye og Rosenlind mod Danmark (2021) godkendte den danske udelukkelse af umyndige fra valgret. Oversigten samler retsgrundlaget og den foreliggende praksis om valgret, valgbarhed, opstilling, mandatfordeling og valgets prøvelse.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Valgret til Folketinget forudsætter dansk indfødsret, fyldte 18 år og fast bopæl i riget, og at vælgeren ikke er umyndig – betingelserne følger direkte af grundlovens § 29 og kan ikke lempes ved almindelig lov.
- 02** Siden 1. januar 2019 mister kun personer med FULD fratagelse af den retlige handleevne valgretten; delvis fratagelse efter værgemålslovens § 6, stk. 1, 2. pkt., bevarer myndigheden og dermed valgretten.
- 03** Menneskerettighedsdomstolen fastslog i Strøbye og Rosenlind mod Danmark, at udelukkelse af umyndige fra valgret ikke krænker EMRK tillægsprotokol 1, artikel 3, fordi indgrebet rammer en meget lille gruppe (ca. 0,046 pct.) efter en individuel retslig prøvelse – modsat den generelle ungarske ordning i Alajos Kiss.
- 04** Optagelse på valglisten er en selvstændig gyldighedsbetingelse: ingen kan udøve valgret uden at være optaget, jf. folketingsvalgloven § 3.
- 05** Udlandsdanskere bevarer valgret efter en udtømmende opregning i § 2 (udsendte, ansatte i internationale organisationer, uddannelses- og helbredsophold, sidestillede tilknytningstilfælde samt 2-årsreglen), og ved udlandsophold over 4 år træffes afgørelsen altid af Valgnævnet.

- 06** Valgnævnets afgørelser om optagelse på folketingsvalglisten kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, men nævnet er omfattet af Folketingets Ombudsmands virksomhed, jf. § 17, stk. 5 og 9.
- 07** Valgbarhed fortabes kun ved straf for en handling, der 'i almindeligt omdømme' gør den pågældende uværdig – et skønsmæssigt kriterium, hvor det afgørende ikke er, hvordan handlingen er straffet, men hvordan handlingen vurderes.
- 08** En kandidat kan ALTID opstille uanset indsigelser om manglende valgbarhed, jf. folketingsvalgloven § 4, stk. 2; spørgsmålet afgøres først af Folketinget efter valget.
- 09** Folketinget afgør selv gyldigheden af medlemmernes valg og spørgsmål om tab af valgbarhed, jf. grundlovens § 33 – en kompetence, der udelukker almindelig administrativ og som udgangspunkt også domstolsmæssig prøvelse.
- 10** De 175 danske mandater fordeles som 135 kredsmandater og 40 tillægsmandater efter et forholdstal, der kombinerer folketal, vælgertal ved sidste valg og areal gange 20, og Bornholms Storkreds tillægges forlods mindst 2 kredsmandater.
- 11** Spærregrænsen i § 77 er alternativ: et parti deltager i tillægsmandatfordelingen, hvis det har vundet ét kredsmandat, opnået landsdelskvotienten i to af tre landsdele eller fået mindst 2 pct. af de gyldige stemmer på landsplan.
- 12** Enhver vælger – ikke kun kandidater og partier – kan klage over folketingsvalget, men klagen skal være indenrigs- og sundhedsministeren i hænde senest ugedagen efter valgdagen, jf. § 88.
- 13** Klager over kommunalbestyrelsens og valgbestyrelsens dispositioner ved et folketingsvalg er valgklager og falder uden for Ankestyrelsens kommunale tilsyn.
- 14** Ved ugyldig afstemning i en opstillingskreds udsættes godkendelsen af kandidaternes valg i hele storkredsen, mens tillægsmandaterne kun godkendes foreløbigt, jf. §§ 89-90.
- 15** Stemmekøb og salg af stemmer er selvstændigt strafbart efter straffelovens § 117, nr. 4 og 5, med bøde eller fængsel indtil 2 år.
- 16** EU-retten regulerer ikke valg til nationale parlamenter, men artikel 22 TEUF forbyder medlemsstaterne at forbeholde medlemskab af politiske partier for egne statsborgere, når det svækker unionsborgeres valgbarhed ved kommunal- og Europa-Parlamentsvalg.

Grundlovens ramme: §§ 28-33 og folketingsvalgloven som udmøntning

§ 1

Folketinget udgør efter [grundlovens § 28](#) én forsamling på højst 179 medlemmer, hvoraf 2 vælges på Færøerne og 2 i Grønland. De resterende 175 mandater vælges i Danmark efter [folketingsvalgloven](#), jf. lovebekendtgørelse nr. 1137 af 22. september 2025.

Grundlovens kapitel om Folketingets sammensætning er bygget op i fem trin, som folketingsvalgloven udmønter ét for ét:

Grundlovsbestemmelse	Indhold	Udmøntning i folketingsvalgloven
§ 29	Valgret: indfødsret, fast bopæl i riget, valgretsalders, ikke umyndiggjort	§§ 1-3 , §§ 15-19 om valglister
§ 30	Valgbarhed = valgret, medmindre straffet for uværdig handling	§ 4
§ 31	Almindelige, direkte og hemmelige valg; forholdstalsvalgmåde; stedlig mandatfordeling efter indbyggertal, vælgertal og befolkningstæthed	§ 8 , § 10 , §§ 76-79
§ 32	Valgperiode på 4 år, kongens nyvalg, mandatbortfald ved tab af valgbarhed, højtidelig forsikring	§ 6
§ 33	Folketinget afgør selv gyldigheden af medlemmernes valg og tab af valgbarhed	§§ 86-93

Forfatningskommissionens bemærkninger til grundlovsforslaget af 4. februar 1953 forklarer, hvorfor [§ 29](#) og [§ 30](#) blev formuleret som de blev. Om valgrebetingelserne hedder det:

»Vedrørende de øvrige valgrebetingelser bemærkes først, at kravene om indfødsret og fast bopæl er fastholdt alene med den ændring, at »fast bopæl i landet« under hensyn til, at rigsdagsvalg nu også udstrækkes til Grønland, er ændret til »fast bopæl i riget«. Der er enighed om, at konkurs ikke længere skal komme i betragtning som udelukkelsesgrund. Derimod fastholdes det, at umyndiggørelse som hidtil medfører tab af valgret.«

Om valgbarheden i [§ 30](#) anførte kommissionen, at man netop fordi [§ 29](#) ikke selv fastslog, under hvilke betingelser straf medfører tab af valgret, fandt det »rigtigst at foreslå, at valgbarhed til rigsdagen udelukkes af straf for en handling, der i almindeligt omdømme gør den pågældende uværdig til at være medlem af rigsdagen, jf. [§ 33](#)«. Kommissionen tilføjede om [§ 33](#), at bestemmelsen svarede til den tidligere grundlovs [§ 53](#), men at man havde »tilføjet, at rigsdagen også afgør spørgsmålet om et medlems tab af valgbarhed«.

Den nugældende valglov bygger på [betænkning nr. 1084/1986 om ny folketingsvalglov](#) fra Indenrigsministeriets valglovsudvalg af 1983, der blev fremsat som lovforslag i januar 1987 og vedtaget som **lov nr. 271 af 13. maj 1987**. Udvalgets kommissorium var udtrykkeligt begrænset: der skulle formuleres forenklinger, men »der ikke ønskes foreslået principielle ændringer i det gældende valgssystem«. Samme begrænsning gjaldt allerede for det forudgående udvalgsarbejde i [betænkning nr. 893/1980 om en revision af folketingsvalgloven](#), hvor det udtrykkeligt hed, at »den nuværende valgmåde, der er fastlagt efter indgående drøftelser i forfatningskommissionen af 1946, findes i det store og hele at have fungeret tilfredsstillende«.

LOV

[Folketingsvalgloven § 1](#)[Grundloven § 28](#)[Grundloven § 29](#)[Grundloven § 30](#)[Grundloven § 31](#)[Grundloven § 32](#)[Grundloven § 33](#)

[§ 2](#) Valgrebetingelserne i [§ 1](#): indfødsret, 18 år og fast bopæl i riget

[Folketingsvalgloven § 1](#) gengiver grundlovens betingelser: »Valgret til Folketinget har enhver, som har dansk indfødsret, er fyldt 18 år og har fast bopæl i riget, medmindre vedkommende er umyndig.«

De fire betingelser skal alle være opfyldt på valgdagen, og de er udtømmende. Lovforarbejderne til den oprindelige lov fra 1987 bemærker kort, at »bestemmelserne om valgret og om optagelse på valglisten som betingelse for at udøve valgret svarer til gældende lovs §§ 1-3«, og at der alene var foretaget sproglige ændringer. Der er altså tale om en ubrudt retstilstand siden 1953-grundloven på dette punkt.

Afgørende for den praktiske retsstilling er [§ 3](#): »Ingen kan udøve valgret uden at være optaget på valglisten.« Optagelse er dermed en selvstændig gyldighedsbetingelse – ikke blot en administrativ registrering. Valglisterne udarbejdes maskinelt på grundlag af CPR, jf. [§ 19, stk. 1](#), og skæringsdatoerne er skarpe: 15.-dagen før valgdagen for flytninger inden for landet, 18.-dagen for flytninger til og fra Færøerne og Grønland og 7.-dagen for tilflytning fra udlandet, jf. [§ 18](#).

Fordi valglisten dannes maskinelt af CPR-data, er kommunens indberetningspligt central. Efter [Folketingsvalgvejledningen](#) skal kommunen senest kl. 18 på skæringsdagen have indberettet oplysninger om bl.a. indenlandsk flytning, ind- og udrejse, »iværksættelse eller ophævelse af værgemål med fuld fratagelse af den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6, stk. 1, 1. pkt.«, erhvervelse eller fortabelse af indfødsret og dødsfald. Frem til og med valgdagen skal kommunen desuden rette valglisten manuelt, hvis den modtager meddelelse om sådanne forhold.

En vælger, der er optaget på listen, men ikke har fået valgkort, kan alligevel stemme – det er optagelsen, ikke valgkortet, der er afgørende. Omvendt kan en vælger, der ved en fejl ikke er optaget, blive afvist på valgstedet, og retsmidlet er da en valgklage efter [§ 88](#), ikke en klage til Ankestyrelsen.

LOV

[Folketingsvalgloven § 1](#)[Folketingsvalgloven § 3](#)[Folketingsvalgloven § 18](#)[Folketingsvalgloven § 19, stk. 1](#)

§ 3 »Fast bopæl i riget« for udlandsdanskere – § 2, Valgnævnet og 2-årsreglen

Grundlovens krav om »fast bopæl i riget« ville isoleret set afskære enhver udrejst dansker fra at stemme. [Folketingsvalgloven § 2](#) opregner derfor udtømmende de tilfælde, hvor en person, der opholder sig i udlandet, alligevel *anses* for at have fast bopæl i riget:

- **§ 2, stk. 1 (diplomatreglen):** personer ansat i den danske stat eller i Grønlands Selvstyre og beordret til tjeneste uden for riget.
- **§ 2, stk. 2 (årsagsbetingelsen):** midlertidigt ophold i udlandet som udsendt af dansk offentlig myndighed, herværende privat virksomhed eller forening, som ansat i en international organisation, som udsendt af en dansk hjælpeorganisation, i uddannelsesøjemed, af helbredsmæssige grunde – samt en opsamlingsbestemmelse i nr. 6 for personer, der »i henseende til tilknytningen til riget ganske må sidestilles« med de opregnede.
- **§ 2, stk. 3 (2-årsreglen):** personer, der agter at vende tilbage til riget inden for 2 år efter udrejsen.
- **§ 2, stk. 4 (ægtefælle-/samleverreglen):** medfølgende ægtefælle, registreret partner eller samlever på fælles bopæl.

Optagelse sker efter ansøgning til den seneste bopælskommune, jf. [§ 16, stk. 1](#). Kompetencefordelingen mellem kommune og Valgnævn er skarpt afgrænset i [§ 16, stk. 2](#): har vælgeren opholdt sig i udlandet i mere end 4 år, kan optagelse kun ske, hvis **Valgnævnet** i det enkelte tilfælde finder betingelserne opfyldt – og det samme gælder, hvis der i øvrigt er tvivl. En afgørelse om optagelse gælder som hovedregel 2 år, jf. [§ 16, stk. 3](#).

De nærmere sagsbehandlingsregler findes i [bekendtgørelse om optagelse på folketingsvalglisten af personer, der har valgt uanset ophold i udlandet](#). Bekendtgørelsens [§ 16](#) fastlægger, at kommunalbestyrelsen selv kan træffe afgørelse efter 2-årsreglen, når ansøgeren har været udrejst i mindre end 2 år og ansøgningen ikke giver anledning til tvivl. Bekendtgørelsen henviser samtidig kommunerne til at anvende »afsnit 4.9 i Valgnævnets beretning for 2014-2020 om Valgnævnets praksis« – nævnets egne beretninger er dermed den centrale praksiskilde på området.

Valgnævnet er reguleret i [§ 17](#). Nævnet består af en formand, der skal være landsdommer eller højesteretsdommer, og to øvrige medlemmer, hvoraf ét skal være kyndigt i statsforfatningsret. I sager om partinavne og vælgererklæringer udvides nævnet med et fjerde medlem, der er kyndigt i navne- og varemærkerettigheder. Nævnets afgørelser »kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed«, jf. [§ 17, stk. 5](#), men [§ 17, stk. 9](#) fastslår udtrykkeligt, at »Folketingets Ombudsmands virksomhed omfatter Valgnævnet«. Den forvaltningsretlige kontrol med udlandsdanskernes valgret ligger dermed hos ombudsmanden, ikke hos domstolene.

Den historiske og komparative baggrund for ordningen er udførligt behandlet i [betænkning nr. 1432/2003 om valgret under udlandsophold](#), der bl.a. redegør for, hvorfor den endelige administrative behandling i 1980 blev henlagt til et uafhængigt nævn med dommerformand og en statsforfatningsretskyndig – [betænkningen s. 264](#). Betænkningen beskriver ligeledes valglisteordningens udvikling, herunder afskaffelsen af de årlige valglisten i 1980, jf. [s. 226](#).

LOV

[Folketingsvalgloven § 2](#)[Folketingsvalgloven § 16](#)[Folketingsvalgloven § 17](#)[Grundloven § 29, stk. 1](#)

§ 4 Umyndighed som valgretsspærring – fra umyndiggørelse over værgemål til delvis handleevnefratagelse

Den eneste materielle udelukkelsesgrund i [grundlovens § 29, stk. 1](#) er umyndiggørelse. Betingelsen har været genstand for tre lovgivningsmæssige omkalfatninger, som alle er sket *inden for* grundlovens ramme:

1953-2. Grundlovens ordvalg »umyndiggjort« henviste til den formueretlige umyndiggørelse efter myndighedsloven.

1996/97 – værgemålsreformen. Da umyndiggørelsesinstituttet blev ophævet og erstattet af nye værgemålsformer, blev [§ 1](#) konsekvensændret. Forarbejderne til ændringen forklarer den grundlovsmæssige begrundelse:

»I overensstemmelse med Myndighedslovsudvalgets vurderinger, jf. betænkning nr. 1247 om værgemål, side 152-154 og 156-157, er det Indenrigsministeriets opfattelse, at bestemmelsen i grundloven om, at umyndiggjorte ikke har valgret, må indebære, at en person, der efter de nye regler sættes under værgemål med fratagelse af den retlige handleevne, jf. værgemålslovens [§ 6](#), fortaber valgretten.«

Forarbejderne understreger samtidig, at grundloven ikke binder lovgiver til et bestemt værgemålsbegreb: »Det er udvalgets opfattelse, at grundlovens § 29 ikke kan hindre nye lovregler om, hvorvidt en person helt eller delvist kan fratages adgangen til at råde over sin formue og handle frit med hensyn til sine personlige forhold.«

2018/19 – delvis handleevnefratagelse. Ved lov nr. 1725 af 27. december 2018 (L 113, 2018-19) blev [værgemålsloven](#) ændret, så den retlige handleevne kan fratages *delvist* – begrænset til bestemte aktiver eller anliggender – og folketingsvalglovens § 1 blev samtidig ændret tilbage til ordet »umyndig«. Bemærkningerne til ændringen af § 1 forklarer virkningen:

»Forslaget er en konsekvens af, at der som noget nyt indføres mulighed for delvis fratagelse af den retlige handleevne, jf. lovforslagets § 1, nr. 1. Personer, der alene fratages den retlige handleevne delvist, vil fortsat være myndige og vil dermed bevare valgretten til Folketinget.«

De almindelige bemærkninger til lovforslaget gør reformens grundlovsretlige logik eksplicit. Justitsministeriets analyse af 3. oktober 2018 konkluderede, at »så længe der er en persongruppe, som i henhold til lovgivningen har fået frakendt rådigheden over deres formue, bevirker grundlovens § 29, at disse personer ikke kan have valgret til folketingsvalg«, og at det »vil kræve en ændring af grundloven, hvis fratagelse af den retlige handleevne ikke skal medføre fortabelse af valgretten«. Løsningen blev derfor at ændre selve værgemålsinstituttet i stedet:

»Grundlovens § 29 er imidlertid ikke til hinder for, at værgemålsreglerne ændres eller ophæves, så alle eller nogle af dem, der i dag er frataget den retlige handleevne, igen helt eller delvis får rådighed over deres formue.«

Ministeriet afviste udtrykkeligt helt at afskaffe handleevnefratagelsen, fordi de ca. 1.900 berørte personer udgør »en særlig sårbar befolkningsgruppe«, som ellers ville risikere økonomisk udnyttelse. Samtidig noterede ministeriet, at Myndighedsudvalget i betænkning nr. 1247/1993 havde afvist delvis fratagelse med henvisning til en »alt eller intet-ordning« af hensyn til medkontrahenter – men at den teknologiske udvikling (digitale opslag i tinglysningssystemet og CPR) havde fjernet dette hensyn.

Gældende ret er herefter: en person under værgemål efter [værgemålslovens § 5](#) er myndig og har valgret; en person, der er delvist frataget handleevnen efter [§ 6, stk. 1, 2. pkt.](#), er ligeledes myndig og har valgret; kun **fuld** fratagelse efter [§ 6, stk. 1, 1. pkt.](#), medfører umyndighed og dermed tab af valgret.

At sondringen fortsat volder praktiske vanskeligheder, illustreres af valgklagerne ved folketingsvalget den 24. marts 2026, hvor mindst to vælgere blev afvist på valgstedet under henvisning til værgemål. I den ene sag fastholdt kommunen afvisningen, fordi retsbogsindberetningen viste fuld handleevnefratagelse og dermed umyndighed, jf. [Udvalget til Prøvelse af Valgenes betænkning og indstilling af 10. april 2026](#). Tilsvarende klager blev behandlet ved valget i 2015, hvor Institut for Menneskerettigheder på vegne af en borger under værgemål efter værgemålslovens § 6 klagede over manglende valgkort – en klage, som ministeriet efter fast praksis behandlede som en valgklage, jf. [betænkning og indstilling af 2. juli 2015](#).

LOV

[Folketingsvalgloven § 1](#)[Grundloven § 29, stk. 1](#)[Værgemålsloven § 5](#)[Værgemålsloven § 6, stk. 1](#)

Menneskeretlig prøvelse af valgretsspærringen – Strøbye og Rosenlind mod Danmark

§ 5

Det eneste område, hvor valgretten har været genstand for egentlig domstolsprøvelse, er spørgsmålet om umyndiges valgret. Sagen blev ført gennem hele instansrækken og endte ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

To danske statsborgere – den ene umyndiggjort i 1984, den anden frataget den retlige handleevne ved Retten i Roskilde i 2009 – ønskede at stemme ved folketingsvalget den 18. juni 2015. De anlagde sag mod Social- og Indenrigsministeriet med påstand om, at udelukkelsen stred mod EMRK tillægsprotokol 1, artikel 3, og artikel 14 samt FN's handicapkonvention. **Østre Landsret** frifandt ministeriet den 29. juni 2017, og **Højesteret** stadfæstede den 18. januar 2018. Højesteret lagde vægt på, at

»strengt krav skal være opfyldt, for at der kan ske umyndiggørelse og for at opretholde en sådan umyndiggørelse, og disse krav har nær sammenhæng med spørgsmålet, om den pågældende er i stand til at overskue følgerne af sine beslutninger og træffe bevidste og fornuftige beslutninger.«

Højesteret tilføjede, at »en konkret og individuel vurdering af, om en persons mentale formåen er tilstrækkelig til at udøve valgretten, kan give anledning til betænkeligheder«.

Menneskerettighedsdomstolen fandt i [25802/18 & 27338/18](#) (Strøbye og Rosenlind mod Danmark, 2. februar 2021) **enstemmigt ingen krænkelse** – hverken af tillægsprotokol 1, artikel 3, alene eller sammenholdt med artikel 14. Domstolens proportionalitetsvurdering hvilede på fem elementer:

- Ordningen ramte kun **0,046 pct.** af befolkningen i valgets alderen (ca. 1.850 personer i december 2017) – ikke alle med psykisk funktionsnedsættelse eller alle under værgemål.
- Fratagelsen forudsatte en **individuel retslig prøvelse** efter strenge betingelser, og indgrebet skulle ophæves, når betingelserne ikke længere var opfyldt.
- Lovgiver havde gennem årtier foretaget en løbende afvejning og gradvist udvidet valgretten – i 2016 til kommunale, regionale og Europa-Parlamentsvalg, i 2019 til folketingsvalg for delvis fratagelse.
- Der manglede europæisk konsensus: 15 EU-medlemsstater havde tilsvarende regler ifølge en rapport fra EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder fra 2014.
- Tillægsprotokol 1, artikel 3, kræver ikke nødvendigvis en særskilt individuel vurdering af *stemmeevnen*; en generel ordning baseret på objektive kriterier kan være proportional.

Afgørelsen skal læses i lyset af den modsatte konklusion i [38832/06](#) (Alajos Kiss mod Ungarn, 20. maj 2010), hvor Domstolen enstemmigt fandt en krænkelse, fordi den ungarske forfatning **automatisk og generelt** fratog alle under delvist værgemål valgretten uden nogen individuel vurdering – et uproportionalt indgreb over for en sårbar gruppe. Samme resultat nåede Domstolen i [62924/10](#) (Gajcsi mod Ungarn, 23. september 2014), hvor klageren fik tilkendt 2.700 EUR i godtgørelse.

Skillelinjen i praksis er dermed klar: **automatiske, generelle udelukkelser knyttet til værgemålsstatus krænker konventionen; snævre udelukkelser, der forudsætter en individuel retslig prøvelse af den pågældendes evne til at varetage egne anliggender, gør ikke.**

LOV	Folketingsvalgloven § 1	Grundloven § 29, stk. 1	Værgemålsloven § 6, stk. 1
PRAKSIS	Menneskerettighedsdomstolen · Strøbye og Rosenlind mod Danmark: Fratagelse af valgret for personer uden retlig handleevne		02.02.2021
	Menneskerettighedsdomstolen · Gajcsi mod Ungarn: Fratagelse af valgret som følge af delvis værgemål		23.09.2014

§ 6 Valgbarhed og uværdighedskriteriet i grundlovens § 30

Grundlovens § 30, stk. 1 knytter valgbarheden til valgretten: »Valgbar til folketing er enhver, som har valgret til dette, medmindre vedkommende er straffet for en handling, der i almindeligt omdømme gør ham uværdig til at være medlem af folketing.« Folketingsvalgloven § 4, stk. 1 gentager kriteriet med udtrykkelig henvisning til grundlovens §§ 30 og 33.

To forhold gør denne bestemmelse retligt særegen.

For det første er kriteriet rent skønsmæssigt. Der er ingen strafferamme, ingen tidsgrænse og ingen kategorier af forbrydelser i grundlovsteksten. Folketingets Udvalg til Valgs Prøvelse har formuleret prøvelsesnormen således:

»Det følger af grundlovens § 30, stk. 1, at Folketinget kan bestemme, at valgbarheden mistes, hvis folketingsmedlemmet er straffet for en handling, der i »almindeligt omdømme« gør ham eller hende uværdig til at være medlem af Folketinget. Det afgørende ved denne bedømmelse er ikke, hvorledes en handling er blevet straffet, men hvorledes handlingen vurderes.«

Denne forståelse – at det er *handlingens* karakter og ikke *sanktionens* størrelse, der er afgørende – er gennemgående. Folketingets Ombudsmand har i den parallelle sammenhæng om menighedsråd, hvor lovgivningen anvender et ordret identisk uværdighedskriterium, fastslået, at bedømmelsen »som klart udgangspunkt (alene) skal ske på baggrund af det faktiske grundlag som er lagt til grund af domstolene ved den endelige dom«, men at myndigheden må inddrage efterfølgende fremkomne oplysninger, der ikke var en del af straffesagens grundlag, jf. [FOB 2011 6-1](#). Ombudsmanden kritiserede i den sag, at Kirkeministeriet havde truffet afgørelse på et utilstrækkeligt grundlag, og henviste – som fortolkningsbidrag – til Valgbarhedsnævnets daværende praksis, hvorefter voldsdomme i langt de fleste tilfælde ikke medførte tab af valgbarhed, når volden var sket »i en ophidset/følelsesladet situation hvor den forurettede i et eller andet omfang havde været medvirkende til situationens opståen«.

For det andet gælder det skønsmæssige kriterium kun for Folketinget. Ved lov nr. 242 af 24. marts 2018 (L 137, 2017-18) om reform af valgbarhedsområdet blev Valgbarhedsnævnet nedlagt, og der blev indført **objektive** kriterier for tab af valgbarhed til kommunalbestyrelser og regionsråd: ubetinget eller betinget fængselsstraf, dom til anbringelse eller forvaring efter straffelovens §§ 68-70, samt ubetinget frakendelse af førerretten efter færdselslovens § 126. Bøder og betingede førerretsfrakendelser fører aldrig til tab. Lovforslagets bemærkninger forklarer, at »de foreslåede kriterier for fortabelse af valgbarhed på grund af straf er fastsat på baggrund af en gennemgang af Valgbarhedsnævnets praksis gennem de seneste 15 år«, jf. [L 137 som fremsat](#). En sådan objektivisering kunne ikke gennemføres for folketingsvalg, fordi grundlovens § 30 selv opstiller det skønsmæssige uværdighedskriterium og ikke kan fraviges ved almindelig lov.

For det tredje – og processuelt afgørende – kan enhver altid opstille. [Folketingsvalgloven § 4, stk. 2](#) fastslår: »En person kan dog altid opstille til valg uanset indsigelser om manglende valgbarhed.« Bestemmelsen viderefører § 26 i den tidligere lov og betyder, at hverken Ankestyrelsen, valgbestyrelserne eller ministeriet må afvise en kandidatanmeldelse med henvisning til uværdighed. Spørgsmålet kan først afgøres af Folketinget selv efter valget, jf. grundlovens § 33.

LOV

Folketingsvalgloven § 4, stk. 1, 2

Grundloven § 30, stk. 1

Grundloven § 33

§ 7 Folketingets afgørelse af valgbarhedsspørgsmål – Inger Støjberg-sagen som praksisdannende

Den mest udførlige moderne anvendelse af uværdighedskriteriet er Folketingets behandling af Inger Støjbergs valgbarhed efter Rigsrettens dom af 13. december 2021, hvor hun blev idømt 60 dages ubetinget fængsel for forsætlig overtrædelse af ministeransvarlighedslovens § 5, stk. 1.

Udvalget til Valgs Prøvelse afgav [betænkning og indstilling](#), hvor **et flertal (udvalget med undtagelse af Dansk Folkeparti og Nye Borgerlige)** indstillede, at »Inger Støjbergs mandat som medlem af Folketinget bortfalder, som følge af at hun har mistet sin valgbarhed«. Folketinget fulgte indstillingen.

Betænkningen er værdifuld, fordi den rummer de eksplicitte argumenter for og imod anvendelsen af § 30. Mindretallet fremhævede kriteriets demokratiske omkostninger:

»Bedømmelsen af, hvilken handling der i »almindeligt omdømme« skal medføre fortabelse af valgbarhed, kan vanskelig foretages af Folketingets medlemmer, særlig i tilfælde, hvor der i befolkningen ikke er enighed om handlingens alvor. Derudover indebærer en beslutning om, at et folketingsmedlem skal miste sin valgbarhed, altid et væsentligt indgreb i den demokratiske proces.«

Et andet mindretal argumenterede modsat med henvisning til sanktionens art og til lighedsbetragtninger over for indfødsretsområdet, hvor ubetinget fængsel i 10 dage udelukker naturalisation.

Retsvirkningen af en sådan afgørelse følger af [grundlovens § 32, stk. 6](#): »Mister et medlem af folketinget sin valgbarhed, bortfalder hans mandat.« Er det derimod en *valgt kandidats* valgbarhed, der underkendes i forbindelse med selve valgets prøvelse, indtræder stedfortræderen, jf. [folketingsvalgloven § 91](#).

Sagen illustrerer også § 4, stk. 2's praktiske betydning: Inger Støjberg opstillede og blev valgt ved folketingsvalget den 1. november 2022, og Udvalget til Prøvelse af Valgene modtog forud for valget en række borgerhenvendelser om hendes valgbarhed. Sekretariatet besvarede dem løbende »med oplysning om, at emnet ikke kan behandles, før valget har fundet sted, og at Udvalget til Prøvelse af Valgene er blevet nedsat«, jf. [UPV alm. del bilag 2 \(2022-23\)](#). Valgbarhedsspørgsmålet er med andre ord ikke en opstillingsbetingelse, men et efterfølgende prøvelses tema – og et nyt valg giver Folketinget anledning til at tage stilling på ny.

LOV

Folketingsvalgloven § 4, stk. 2

Folketingsvalgloven § 91

Grundloven § 30, stk. 1

Grundloven § 32, stk. 6

Grundloven § 33

§ 8 Opstilling: partier, vælgererklæringer og kandidatanmeldelse

Opstillingsretten er todelt. Efter [folketingsvalgloven § 11, stk. 1](#) har partier, der ved sidste valg opnåede repræsentation og fortsat er repræsenteret, ret til at deltage. Nye partier skal anmeldes efter [§ 12](#).

Adgangskravet for nye partier er kvantitativt: vælgererklæringer fra et antal vælgere, der mindst svarer til **1/175 af samtlige gyldige stemmer ved det sidst afholdte folketingsvalg**, jf. § 12, stk. 1. Kun det tyske mindretals parti er undtaget. Systemet har siden 2020 flere indbyggede spærremekanismer:

- Partinavnet skal **forhåndsgodkendes af Valgnævnet**, før indsamlingen må begynde, og godkendelsen gælder i 3 år, jf. § 12, stk. 2.
- Kun den, der selv har valget, kan få godkendt et partinavn, og hver person kan højst få godkendt ét, jf. § 12, stk. 3.
- Vælgererklæringer skal afgives digitalt med identifikation, jf. § 12, stk. 6 – med undtagelser for Digital Post-fritagne og udlandsdanskere, der kan bruge papirformular efter § 12, stk. 7.
- Der gælder en **7-dages betænkningstid** mellem støttetilkendegivelse og gyldig vælgererklæring, jf. § 12, stk. 9, og erklæringen er gyldig i 18 måneder, jf. § 12, stk. 10.
- Vælgererklæringer må ikke anvendes til andet formål, jf. § 12, stk. 13.

Kandidatansmeldelser indleveres til **Ankestyrelsen** senest kl. 12 elleve dage før valgdagen, jf. § 33, og partiernes meddelelse om godkendte kandidater samt anmeldelse af opstillingsform (partiliste eller sideordnet opstilling) skal ske senest kl. 12 ti dage før valgdagen, jf. § 41.

Partiernes **interne** opstillingsregler ligger derimod uden for valglovgivningens og ligestillingslovgivningens rækkevidde. Ligebehandlingsnævnet afviste i [19-18586](#) at behandle en klage fra et mandligt partimedlem over regler om mindst 40 pct. af hvert køn på opstillingslisten og om »flettede« lister med skiftevis mandlige og kvindelige kandidater. Nævnet fastslog, at opstilling som kandidat til en politisk post ikke kan sidestilles med lønnet beskæftigelse eller erhvervsudøvelse i ligebehandlingslovens forstand, og at politiske partiers interne opstillingsregler ikke er omfattet af ligestillingslovens anvendelsesområde for offentlig forvaltning og almen virksomhed. Kønssammensætningen af kandidatlistes er dermed et internt partianliggende.

Også partiernes valgkampaktivitet er reguleret uden for valgloven. Datatilsynet udtalte i tilsynssagen [2019-431-0031 kritik](#) af Det Konservative Folkepartis manglende opfyldelse af oplysningspligten i forbindelse med direct mail-kampagner op til Europa-Parlamentsvalget og folketingsvalget i 2019, hvor personoplysninger var indsamlet fra tredjeparter, og hvor en generel information på partiets hjemmeside ikke var tilstrækkelig. Endelig kan misbrug af den offentlige partistøtteordning forfølges strafferetligt, jf. straffesagen mod en partiforening og to enkeltpersoner i [SS-7490/2022-ARH](#) om urigtige oplysninger i en ansøgning om kommunal partistøtte.

En kandidats forhold under valgkampen prøves derimod af de almindelige tilsyns- og klageorganer på det pågældende område. Pressenævnet frifandt således i [2022-80-0896](#) Berlingske i en klage fra en politiassistent og folketingskandidat over omtale af, at hans arbejdsgiver havde påbudt ham at fjerne et profilbillede i politiuniform fra sin politiske Facebook-profil.

LOV

[Folketingsvalgloven § 11, stk. 1](#)
[Folketingsvalgloven § 12](#)
[Folketingsvalgloven § 17, stk. 1](#)
[Folketingsvalgloven § 33](#)
[Folketingsvalgloven § 41](#)

PRAKSIS	Byretten · Sag om svig med partistøtte: Anklage mod partiforening og to enkeltpersoner for urigtige oplysninger	22.01.2024
	Datatilsynet · Kritik af Det Konservative Folkepartis manglende opfyldelse af oplysningspligten	22.12.2021
	Ligebehandlingsnævnet · Afvisning af klage over kønsvoter og flettede opstillingslister i politisk parti	13.01.2022

Pressenævnet · Pressenævnet frifinder Berlingske i klagesag om folketingskandidats brug af politiuniform på sociale medier

16.12.2022

Mandatfordelingen: 175 mandater, 135 kredsmandater og 40 tillægsmandater

§ 9

[Grundlovens § 31, stk. 2](#) pålægger valgloven at fastsætte valgmåden »til sikring af en ligelig repræsentation af de forskellige anskuelser blandt vælgerne«, og [§ 31, stk. 3](#) kræver, at der ved den stedlige mandatfordeling »tages hensyn til indbyggertal, vælgertal og befolkningstæthed«.

[Folketingsvalgloven § 10, stk. 1](#) udmønter dette: »Af landets 175 mandater er 135 kredsmandater og 40 tillægsmandater.« Fordelingen fastsættes og bekendtgøres af indenrigs- og sundhedsministeren efter offentliggørelsen af folketallet pr. 1. januar 2010, 2015, 2020 osv., og gælder derefter for de følgende valg.

Forholdstallet i [§ 10, stk. 2](#) beregnes for hver landsdel og storkreds som summen af:

1. folketallet,
2. vælgertallet ved sidste folketingsvalg, og
3. arealet i kvadratkilometer **multipliceret med 20**.

Arealfaktoren er den lovtekniske udmøntning af grundlovens krav om hensyn til befolkningstæthed og giver tyndt befolkede storkredse en systematisk overrepræsentation. Restmandater fordeles efter den største brøks metode, og ved lige store brøker foretages lodtrækning.

Fordelingen sker i tre trin efter [§ 10, stk. 3](#): først fordeles alle 175 mandater på de tre landsdele, dernæst de 135 kredsmandater på landsdelene, og endelig kredsmandaterne på de enkelte storkredse. [§ 10, stk. 4](#) rummer en særrregel: hvis Bornholms Storkreds ikke ved beregningen opnår mindst 2 kredsmandater, foretages en fornyet fordeling, hvor Bornholm forlods tillægges 2 kredsmandater, og de resterende 133 fordeles på de øvrige storkredse. Antallet af tillægsmandater pr. landsdel er residualstørrelsen, jf. [§ 10, stk. 5](#).

Landet er efter [§ 8](#) inddelt i tre landsdele – Hovedstaden, Sjælland-Syddanmark og Midtjylland-Nordjylland – der igen er inddelt i 10 storkredse og disse i opstillingskredse. Den gældende fordeling følger af [bekendtgørelse om fordeling af kreds- og tillægsmandater ved folketingsvalg](#) (nr. 526 af 22. maj 2025), med virkning for valg afholdt fra 1. juni 2025:

Landsdel	Mandater i alt	Kredsmandater	Tillægsmandater
Hovedstaden	52	40	12
Sjælland-Syddanmark	63	49	14
Midtjylland-Nordjylland	60	46	14
I alt	175	135	40

Kredsmandaterne fordeles sig på storkredsene med København 17, Københavns Omegn 11, Nordsjælland 10, Bornholm 2, Sjælland 20, Fyn 12, Syddanmark 17, Østjylland 19, Vestjylland 13 og Nordjylland 14.

Forarbejderne til [§ 10](#) bekræfter, at der ikke var tilsigtet nogen realitetsændring i 1987: bestemmelsen »svarer til gældende lovs [§ 17, stk. 4-8](#)«, og der blev alene indsat en udtrykkelig lodtrækningsregel »for en ordens skyld«. Beregningsmodellen går dermed ubrudt tilbage til 1953-valgloven.

LOV

Folketingsvalgloven § 8

Folketingsvalgloven § 10

Grundloven § 31, stk. 2, 3

Kredsmandater, spærregrænsen i § 77 og fordelingen af tillægsmandater efter §§ 78-79

Selve mandatopgørelsen sker i tre særskilte beregningsled med hver sin divisorrække.

Kredsmandaterne (§ 76). Inden for hver storkreds sammentælles partiernes og de partiløse kandidaters stemmer, og hvert stemmetal divideres med 1-2-3 osv. (d'Hondts metode), jf. § 76, stk. 2. De største kvotienter giver mandaterne, og ved lige store kvotienter foretages lodtrækning. Metoden favoriserer større partier lokalt – hvilket netop er begrundelsen for tillægsmandaterne.

Spærregrænsen (§ 77). Tillægsmandaterne fordeles kun blandt partier, der opfylder mindst én af tre **alternative** betingelser i § 77, stk. 1:

1. har opnået mindst ét kredsmandat, **eller**
2. inden for hver af to af de tre landsdele har opnået mindst lige så mange stemmer som det gennemsnitlige antal gyldige stemmer pr. kredsmandat i landsdelen, **eller**
3. i hele landet har opnået mindst **2 pct.** af de afgivne gyldige stemmer.

Den danske spærregrænse er dermed lav sammenlignet med de fleste europæiske forholdstalssystemer, og de to første alternativer sikrer, at geografisk koncentreret vælgeropbakning kan give repræsentation, selv om partiet ligger under 2 pct.

For de kvalificerede partier beregnes det samlede mandattal efter § 77, stk. 2: de kvalificerede partiers samlede stemmetal divideres med 175 minus antallet af kredsmandater vundet af kandidater uden for partierne, og hvert partis stemmetal divideres med dette tal. Resultatet er en **landsdækkende proportional fordeling**, hvor tillægsmandaterne udgør differencen mellem det proportionale mandattal og de allerede vundne kredsmandater, jf. § 77, stk. 3.

§ 77, stk. 4 og 5 håndterer den situation, at et parti har vundet **flere kredsmandater**, end det proportionalt er berettiget til. Da foretages en ny beregning, hvor sådanne partier holdes uden for fordelingen – men partiet beholder sine kredsmandater. Det er denne konstruktion – kredsmandaternes endelighed – der i praksis kan bryde den landsdækkende proportionalitet. Problemstillingen blev i folketingsåret 2025-26 rejst i **beslutningsforslag B 31 om revision af valgloven med henblik på at ophæve kredsmandaternes endelighed og sikre en mere proportional mandatfordeling ved folketingsvalg**. Forslaget blev efter 1. behandling henvist til Indenrigsudvalget, hvor et flertal (S, V og M) ved betænkningen af 24. februar 2026 tilkendegav at ville stemme hverken for eller imod, mens et mindretal indstillede forslaget til vedtagelse uændret. Retsstillingen er derfor uændret.

Landsdels- og storkredsfordelingen (§§ 78-79). Tillægsmandaterne placeres geografisk i to yderligere led. Efter § 78, stk. 2 divideres partiets stemmetal i hver landsdel med **1-3-5-7 osv.**, hvorefter der udelades så mange af de største kvotienter, som svarer til partiets kredsmandater i landsdelen. De største resterende kvotienter afgør, hvilken landsdel og hvilket parti der får hvert tillægsmandat. Efter § 79, stk. 1 fordeles landsdelens tillægsmandater dernæst på storkredse ved division med **1-4-7-10 osv.** Også her afgøres lige kvotienter ved lodtrækning, jf. § 79, stk. 3.

De tre forskellige divisorrækker – 1-2-3 for kredsmandater, 1-3-5-7 for landsdele og 1-4-7-10 for storkredse – er ikke tilfældige: de skifter gradvist fra en fordeling, der favoriserer store partier lokalt, til fordelinger, der udjævner den geografiske skævhed, som d'Hondt-metoden skaber.

LOV

Folketingsvalgloven § 76

Folketingsvalgloven § 77

Folketingsvalgloven § 78

Folketingsvalgloven § 79

§ 11 Valgperiode, udskrivning af valg og mandatbortfald

Grundlovens § 32, stk. 1 fastsætter valgperioden til fire år, og § 32, stk. 2 giver kongen – i praksis statsministeren – ret til »til enhver tid« at udskrive nyvalg med den virkning, at de bestående mandater bortfalder, **når nyvalg har fundet sted**. Der er indbygget to begrænsninger: efter udnævnelse af et nyt ministerium kan valg ikke udskrives, før statsministeren har fremstillet sig for Folketinget, jf. § 32, stk. 2, 2. pkt., og det påhviler statsministeren at foranledige nyvalg inden valgperiodens udløb, jf. § 32, stk. 3.

§ 32, stk. 4 indeholder en vigtig kontinuitetsgaranti: »Mandaterne bortfalder i intet tilfælde, før nyvalg har fundet sted.« Danmark har dermed aldrig et parlamentarisk tomrum.

Folketingsvalgloven § 6 gentager fireårsreglen og fastslår, at valg udskrives **ved kongeligt åbent brev** til afholdelse samme dag i hele riget, idet det på Færøerne og i Grønland kan overlades til rigsombudsmanden at fastsætte en anden dag.

Efter Folketingsvalgvejledningen udskrives folketingsvalg »normalt med et varsel på ca. 3-4 uger«. Det korte varsel er en bevidst konstruktion: allerede kommissoriet for valglovsudvalget af 1978 slog fast, at »de tekniske regler om valgets afholdelse ikke [bør] ændres på en sådan måde, at der sker indgreb i statsministerens mulighed for at udskrive nyvalg med ca. 3 ugers varsel«. Brevstemmematerialet skal derfor til enhver tid findes hos kommunerne, jf. § 60, stk. 2, og brevstemmeperioden begynder, så snart statsministeren har annonceret udskrivelsen.

To bestemmelser knytter valgperioden til den enkelte. Grundlovens § 32, stk. 6 fastslår, at et medlem, der mister sin valgbarhed, får sit mandat bragt til ophør, og § 32, stk. 7 kræver, at »ethvert nyt medlem afgiver, når hans valg er godkendt, en højtidelig forsikring om at ville holde grundloven«. Rækkefølgen er retligt betydningsfuld: **godkendelsen af valget går forud for forsikringen**, som igen er forudsætningen for udøvelsen af mandatet.

Endelig træder det nyvalgte Folketing sammen kl. 12 den tolvte søgnedag efter valgdagen, medmindre kongen har indkaldt det tidligere, jf. grundlovens § 35, stk. 1, og »straks efter prøvelsen af mandaterne sættes folketetinget ved valg af formand og næstformænd«, jf. § 35, stk. 2.

LOV

Folketingsvalgloven § 6

Grundloven § 32

Grundloven § 35

Valgets prøvelse: grundlovens § 33, valgklager og Udvalget til

§ 12 Prøvelse af Valgene

Grundlovens § 33 er kort og kategorisk: »Folketinget afgør selv gyldigheden af sine medlemmers valg samt spørgsmål om, hvorvidt et medlem har mistet sin valgbarhed.« Bestemmelsen udelukker administrativ rekurs

og indebærer efter fast opfattelse også, at domstolene ikke prøver valgets gyldighed. Det forklarer, hvorfor der praktisk taget ikke findes dansk domspraksis om folketingsvalgets afvikling.

Proceduren er reguleret i folketingsvalglovens kapitel 11. Indenrigs- og sundhedsministeren sender ved Folketingets sammentræden kopierne af valgbøgerne, mandatberegningerne, opgørelsen af hvilke kandidater der er valgt, og stedfortræderlisten til Folketinget, jf. § 86. Folketinget afgør derefter gyldigheden af kandidaternes valg og tager stilling til, om ministerens beregninger kan godkendes, jf. § 87, stk. 1 og 2. Folketinget kan pålægge ministeren at foretage nye beregninger eller at indhente stemmemateriale, og kan pålægge valgbestyrelserne en fornyet gennemgang og opgørelse af valgmaterialet, jf. § 87, stk. 3.

Klageadgangen er bred, men fristen er kort. Efter § 88 kan **enhver vælger** klage over folketingsvalget – ikke kun kandidater, partier eller berørte vælgere. Klagen skal stiles til Folketinget, sendes til indenrigs- og sundhedsministeren og være ministeren i hænde **senest ugedagen efter valgdagen**.

[Folketingsvalgvejledningen](#) præciserer to forhold af stor praktisk betydning. For det første er kommunens rolle rent ekspederende:

»Alle klager over valget, der modtages i kommunerne m.v., skal straks videresendes til Indenrigs- og Sundhedsministeriet. Valgklager, der modtages før valgdagen, og for sent indkomne klager skal også videresendes straks. Kommunen må ikke vente med at videresende klagen til ministeriet, til den har skrevet en udtalelse eller undersøgt sagen.«

For det andet afgrænses valgklagen mod det kommunale tilsyn:

»Enhver klage over kommunalbestyrelsens og valgbestyrelsens dispositioner i forbindelse med et folketingsvalg skal betragtes som en valgklage. Sådanne klager er som udgangspunkt ikke omfattet af Ankestyrelsens tilsyn med kommunerne og regionerne efter reglerne i kommunestyrelsesloven.«

Klagerne behandles af **Udvalget til Prøvelse af Valgene** (tidligere Udvalget til Valgs Prøvelse), der afgiver en betænkning med gennemgang af hver enkelt klage, ministeriets og kommunens bemærkninger samt udvalgets stillingtagen. Betænkningerne offentliggøres og udgør reelt den primære praksissamling på valgetsområdet. Betænkningen om folketingsvalget den 24. marts 2026 behandler bl.a. klager over værgemål og valgret, over nedtagning og destruktion af valgplakater samt over påvirkningsaktiviteter, jf. [betænkning og indstilling af 10. april 2026](#). Betænkningen fra valget i 2015 rummer tilsvarende gennemgange af klager om brevstemmeafgivning i eget hjem og i botilbud samt om manglende valgkort, jf. [betænkning og indstilling af 2. juli 2015](#).

Betænkningen fra 2026 illustrerer også grænsefladen til strafferetten. Københavns Politi sigtede tre personer efter [straffelovens § 117, nr. 4](#) i anledning af en aktion, hvor vælgere blev tilbudt et kunstværk mod at fotografere en stemmeseddel med kryds ved et bestemt parti. Efter [straffelovens § 117](#) straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år den, som ved valg bl.a. »yder, lover eller tilbyder formuefordel for at påvirke nogen til at stemme på en vis måde« (nr. 4), eller »modtager, fordrer eller lader sig tilsige formuefordel for at stemme på en vis måde« (nr. 5). Stemmekøb rammer altså **begge** parter.

LOV

[Folketingsvalgloven § 86](#)[Folketingsvalgloven § 87](#)[Folketingsvalgloven § 88](#)[Grundloven § 33](#)[Straffeloven § 117](#)

Ugyldig afstemning, omvalg, stedfortrædere og udfyldningsvalg

Valglovens kapitel 11 rummer et gradueret system af retsvirkninger, hvis prøvelsen afdækker fejl.

Ugyldig afstemning i en opstillingskreds (§ 89). Træffer Folketinget afgørelse om, at afstemningen i en opstillingskreds er ugyldig, udsættes godkendelsen af kandidaternes valg i **hele storkredsen** – ikke blot i opstillingskredsen. Kandidaterne anses dog foreløbig som lovligt valgte, og godkendelsen af **samtlige tillægsmandater** får foreløbig gyldighed, jf. § 89. Konstruktionen afspejler, at kreds- og tillægsmandatfordelingen er landsdækkende sammenhængende: en fejl i én opstillingskreds kan forplante sig gennem beregningerne i §§ 76-79.

Omvalg (§ 90). Folketinget – ikke ministeren og ikke domstolene – »afgør, i hvilket omfang og på hvilken måde omvalg skal afholdes«, jf. § 90, stk. 1. Ved omvalg kan **kun de personer, der havde valget og var optaget på valglisten på den almindelige valgdag**, afgive stemme. Vælgerkorpset fastfrysers dermed på den oprindelige valgdag, så et omvalg ikke bliver et nyt valg med nye vælgere. Indenrigs- og sundhedsministeren fastsætter og bekendtgør dagen, jf. § 90, stk. 2, der foretages fornødne nye beregninger og opgørelser, jf. § 90, stk. 3, og omvalgets gyldighedsperiode følger den almindelige valgdags, jf. § 90, stk. 4. Grundlagets hjemmel findes i [grundlovens § 31, stk. 4](#), der pålægger valgloven at give regler om stedfortrædere og »angående fremgangsmåden i tilfælde, hvor omvalg måtte blive nødvendigt«.

Manglende valgbarhed hos en valgt kandidat (§ 91). Underkendes en valgt kandidats valgbarhed, indtræder stedfortræderen, jf. § 91. Mandatet går altså ikke tabt for partiet.

Stedfortræderlisten (§§ 84-85). Indenrigs- og sundhedsministeren udarbejder en stedfortræderliste over de kandidater, der ikke er valgt, men er berettigede til at indtræde, jf. § 84, stk. 1. Listen udarbejdes særskilt for hver landsdel og hvert parti, hvor storkredsene rangordnes efter de kvotienter fra §§ 79 og 84, stk. 2, der ikke har givet tillægsmandat, jf. § 85, stk. 1. Inden for hver storkreds afgør de personlige stemmetal rækkefølgen, jf. § 85, stk. 2 – medmindre der er anmeldt partiliste, i hvilket fald partilistens rækkefølge er bestemmende, jf. § 85, stk. 3.

Udfyldningsvalg (§§ 92-93). En stedfortræder indtræder, når et medlem ophører, jf. § 92, stk. 1. Har partiet ingen stedfortræder i storkredsen, overføres mandatet til den nærmest berettigede storkreds i landsdelen, jf. § 92, stk. 2, og findes ingen stedfortræder i landsdelen, til den storkreds i de to andre landsdele, hvor partiet har den største kvotient uden tillægsmandat, jf. § 92, stk. 3. Er der herefter fortsat ingen stedfortræder, afgør **Folketinget**, om der skal afholdes udfyldningsvalg, jf. § 92, stk. 4. Et udfyldningsvalg gælder kun »for den resterende del af gyldighedsperioden for valgene på den almindelige valgdag«, jf. § 93.

De tekniske forudsætninger for opgørelsen findes i bekendtgørelsesniveauet: [bekendtgørelse om stemmesedler til brug ved folketingsvalg](#) og [bekendtgørelse om bedømmelse af stemmesedler afgivet til folketingsvalg](#), begge fra januar 2024.

LOV

Folketingsvalgloven § 84

Folketingsvalgloven § 85

Folketingsvalgloven § 89

Folketingsvalgloven § 90

Folketingsvalgloven § 91

Folketingsvalgloven § 92

Folketingsvalgloven § 93

Grundloven § 31, stk. 4

§ 14 EU-retlige og internationale sideblik på valget og valgbarhed

Valg til nationale parlamenter falder uden for EU-rettens anvendelsesområde, og EU-Domstolens praksis om valget angår derfor Europa-Parlamentsvalg og kommunale valg. Alligevel er praksis relevant som fortolkningsmæssig kontrast til den danske ordning.

Statsborgerskab som valgets betingelse. I [C-716/22](#) (18. april 2024) fastslog Domstolen, at britiske statsborgere, der havde udnyttet deres opholdsret i en medlemsstat inden overgangsperiodens udløb, efter 1. februar 2020 hverken har valget eller valgbarhed til Europa-Parlamentet i bopælsmedlemsstaten. Valget er knyttet til unionsborgerskabet, og fortabelsen indtræder automatisk med tabet af denne status. Parallellen til dansk ret er tydelig: valget til Folketinget er ligeledes knyttet til en formel statusbetingelse – dansk indfødsret – og ikke til tilknytning eller ophold.

Partimedlemskab som forudsætning for reel valgbarhed. I to traktatbrudssager afsagt samme dag – [C-808/21](#) mod Tjekkiet og [C-814/21](#) mod Polen (begge 19. november 2024, Store Afdeling) – fastslog Domstolen, at et forbud mod, at unionsborgere uden lokalt statsborgerskab bliver medlemmer af politiske partier, er i strid med [artikel 22 TEUF](#). Begrundelsen er, at partimedlemskab i praksis er en forudsætning for reelt at kunne opstille, og at et forbud derfor svækker valgbarheden ved kommunal- og Europa-Parlamentsvalg. Hensynet til national identitet kunne ikke begrunde den direkte forskelsbehandling. Dommene understreger den nære sammenhæng mellem partiernes interne adgangsforhold og den formelle valgbarhed – en sammenhæng, der i dansk ret er reguleret gennem [folketingsvalgloven § 12](#) om partianmeldelse og vælgererklæringer, mens partiernes interne optagelses- og opstillingsregler er uregulerede.

Prøvelsen af valgresultatet ligger hos den kompetente forsamling. I [C-600/22](#) (26. september 2024) fastslog Domstolen, at Europa-Parlamentet er bundet af medlemsstaternes officielle meddelelser om, hvem der er valgt, og **ikke kan efterprøve lovligheden af nationale valgprocedurer**. Parlamentets formand handlede derfor inden for sine beføjelser ved at tage den spanske liste til efterretning, selv om to valgte kandidater ikke havde aflagt den efter spansk valglov krævede ed. Afgørelsen udtrykker samme kompetencelogik, som ligger bag grundlovens § 33: prøvelsen af valgets gyldighed er henlagt til ét bestemt organ, og andre myndigheder må lægge dets afgørelse til grund.

Menneskeretten. Ud over de i afsnittet om værgemål behandlede domme skal det bemærkes, at retten til frie valg efter EMRK tillægsprotokol 1, artikel 3, efter fast praksis er en **individuel, men ikke absolut** rettighed, hvor staterne har en bred skønsmargin. Menneskerettighedsdomstolen prøver, om indskrænkninger er vilkårlige eller uproportionale, og om »den frie folkemening« forvanskes – jf. gennemgangen i [25802/18 & 27338/18](#).

Afgrænsningsmæssigt bemærkes, at spørgsmål om folketingsmedlemmers **immunitet** efter [grundlovens § 57](#) – behandlet af Højesteret i [BS-28731/2020-HJR](#) om rækkevidden af parlamentarisk immunitet for et Facebookopslag – ligger uden for denne oversigt, ligesom folkeafstemninger, regeringsdannelse og kommunal- og Europa-Parlamentsvalg hører under andre regelsæt.

LOV	Folketingsvalgloven § 12	Grundloven § 29, stk. 1	Grundloven § 30, stk. 1
PRAKSIS			
	Højesteret · Højesterets dom om parlamentarisk immunitet og grænserne for politikeres ytringsfrihed i sager om ærekrænkelser		27.05.2021
	EU-Domstolen · Unionsborgeres ret til medlemskab af politiske partier i bopælsmedlemsstaten		19.11.2024
	EU-Domstolen · Unionsborgeres ret til medlemskab af politiske partier: Traktatbrudssag mod Polen		19.11.2024
	EU-Domstolen · Europa-Parlamentets beføjelser vedrørende valgte medlemmers mandat og immunitet: Domstolen stadfæster kompetencefordelingen mellem EU og medlemsstaterne		26.09.2024
	EU-Domstolen · Britiske statsborgeres fortabelse af valget til Europa-Parlamentet efter Brexit		18.04.2024

Menneskerettighedsdomstolen · Strøbye og Rosenlind mod Danmark: Fratagelse af valgret for personer uden retlig handleevne

02.02.2021

§ 15 Sammenfatning: hvor praksis dannes, og hvor den ikke gør

Folketingsvalgretten er kendetegnet ved et **stærkt lovgrundlag** og en **meget svag domspraksis**. Det er ikke et udtryk for, at området er ureguleret, men for at grundlovens § 33 bevidst har henlagt prøvelsen af valgets gyldighed til Folketinget selv.

Praksisdannelsen sker derfor fire steder:

1. **Folketingets Udvalg til Prøvelse af Valgene.** Udvalgets betænkninger efter hvert valg gennemgår samtlige valgklager sammen med ministeriets og kommunernes bemærkninger og udgør den reelle praksissamling for spørgsmål om valglister, brevstemmer, valgsteder, valgplakater og afvisning af vælgere. Det samme organ afgør spørgsmål om tab af valgbarhed, jf. Inger Støjberg-sagen.
2. **Valgnævnet.** Nævnet træffer endelige administrative afgørelser om udlandsdanskernes optagelse på valglisten, om partinavne og om vælgererklæringer, jf. § 17, stk. 1. Nævnets beretninger er så centrale, at [bekendtgørelsen om optagelse på folketingsvalglisten](#) udtrykkeligt henviser kommunerne til at anvende dem. Afgørelserne kan ikke påklages administrativt, men er underlagt ombudsmandens kontrol.
3. **Indenrigs- og Sundhedsministeriet.** Ministeriet fastsætter mandatfordelingen ved bekendtgørelse, foretager mandatberegningerne, oplyser valgklagesagerne og udsteder [Folketingsvalgvejledningen](#), der binder kommunernes og valgbestyrelsernes administration.
4. **Menneskerettighedsdomstolen.** Kun ét materielt valgretsspørgsmål har været prøvet i fuld instansrække – udelukkelsen af umyndige – og her fastslog både Højesteret og Menneskerettighedsdomstolen, at den danske ordning holder, netop fordi den er snæver og hviler på en individuel retslig prøvelse.

De centrale retlige knudepunkter kan sammenfattes således:

- **Valgret** er en statusbetingelse (indfødsret, alder, bopæl, myndighed) kombineret med en formalitetsbetingelse (optagelse på valglisten). Kun den sidste kan der klages over.
- **Valgbarhed** følger valgretten, men kan fortabes efter et skønsmæssigt uværdighedskriterium, som – i modsætning til kommunalområdet efter **lov nr. 242 af 24. marts 2018** – ikke kan objektiviseres ved almindelig lov, fordi det står i grundloven.
- **Mandatfordelingen** er en tretrinsberegning med tre forskellige divisorrækker, hvor kredsmandaternes endelighed er den strukturelle kilde til afvigelser fra fuld proportionalitet – et forhold, der senest blev søgt ændret ved [beslutningsforslag B 31 \(2025-26\)](#) uden at føre til lovændring.
- **Prøvelsen** er koncentreret hos Folketinget, med en bred klageadgang for enhver vælger, men en kort frist på ugedagen efter valgdagen, og med et graderet sanktionssystem fra fornyet opgørelse over udsat godkendelse til omvalg.

For den, der skal rådgive i en konkret sag, er den praktiske hovedregel: **klag inden for fristen, klag til ministeriet, og forvent at sagen afgøres politisk-parlamentarisk – ikke ved domstolene.**

LOV

[Folketingsvalgloven § 10](#)

[Folketingsvalgloven § 17, stk. 1](#)

[Folketingsvalgloven § 88](#)

[Grundloven § 33](#)

PRAKSIS **Menneskerettighedsdomstolen** · Strøbye og Rosenlind mod Danmark: Fratagelse af valgret for personer uden retlig handleevne

02.02.2021

REFERENCE Lovgrundlag

12 paragraffer

Folketingsvalgloven § 1	Folketingsvalgloven § 2
Folketingsvalgloven § 4	Folketingsvalgloven § 10
Folketingsvalgloven § 77 stk. 1	Folketingsvalgloven § 88
Grundloven § 29 stk. 1	Grundloven § 30 stk. 1
Grundloven § 31	Grundloven § 32
Grundloven § 33	Værgemålsloven § 6 stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser

12 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

1

27.05.2021 Højesterets dom om parlamentarisk immunitet og grænserne for politikeres ytringsfrihed i sager om ærekrænkelse bs-28731-2020-hjr

EU-DOMSTOLEN · EUROPÆISK DOMSTOL

4

19.11.2024 Unionsborgeres ret til medlemskab af politiske partier i bopælsmedlemsstaten C-808/21

19.11.2024 Unionsborgeres ret til medlemskab af politiske partier: Traktatbrudssag mod Polen C-814/21

26.09.2024 Europa-Parlamentets beføjelser vedrørende valgte medlemmers mandat og immunitet: Domstolen stadfæster kompetencefordelingen mellem EU og medlemsstaterne C-600/22

18.04.2024 Britiske statsborgeres fortabelse af valgret til Europa-Parlamentet efter Brexit C-716/22

MENNESKERETTIGHEDSDOMSTOLEN · EUROPÆISK DOMSTOL

3

02.02.2021 Strøbye og Rosenlind mod Danmark: Fratagelse af valgret for personer uden retlig handleevne 25802/18 & 27338/18

23.09.2014 Gajcsi mod Ungarn: Fratagelse af valgret som følge af delvis værgemål 62924/10

20.05.2010 Alajos Kiss mod Ungarn - Automatisk fratagelse af valgret for personer under værgemål 38832/06

BYRETTEEN · FØRSTE INSTANS

1

22.01.2024 Sag om svig med partistøtte: Anklage mod partiforening og to enkeltpersoner for urigtige oplysninger 6068-7258

DATATILSYNET · NÆVN / KLAGEINSTANS

1

22.12.2021	Kritik af Det Konservative Folkepartis manglende opfyldelse af oplysningspligten	2019-431-0031
LIGEBEHANDLINGSNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
13.01.2022	Afvisning af klage over kønskvoter og flettede opstillingslister i politisk parti	19-18586
PRESSENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
16.12.2022	Pressenævnet frifinder Berlingske i klagesag om folketingskandidats brug af politiuniform på sociale medier	2022-80-0896

FORARBEJDE **Betænkninger**

4 referencer

Ny folketingsvalglov - Delbetænkning fra Indenrigsministeriets valglovsudvalg af 1983

nr. 1084 · 1986 · Indenrigsministeriet

Ny kommunal valglov og ny Europa-Parlamentsvalglov - Delbetænkning 2 fra Indenrigsministeriets valglovsudvalg af 1983

nr. 1138 · 1988 · Indenrigsministeriet

Valgret under udlandsophold – Betænkning nr. 1432 afgivet af det af indenrigs- og sundhedsministeren og justitsministeren i april 2003 nedsatte udvalg vedrørende revision af folketingsvalglovens regler om valgret under udlandsophold

nr. 1432 · 2003 · Indenrigs- og Sundhedsministeriet

Betænkning om en revision af folketingsvalgloven

nr. 893 · 1980 · Indenrigsministeriet